

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Sídelní strukturu Jihomoravského kraje tvoří 49 měst, 40 městysů, 583 obcí a 1 vojenský újezd. Správní rozdělení 673 obcí tvoří 7 okresů, resp. 21 správních obvodů obcí s rozšířenou působností.
- K 31. 12. 2017 v kraji žilo celkem 1 183 207 obyvatel, za rok se počet obyvatel zvýšil o 4 395 osob, nejvíce obyvatel přibýlo v okrese Brno-venkov, pokles počtu obyvatel byl zaznamenán pouze v okrese Hodonín.
- Jedenáctým rokem v řadě se v kraji na celkovém přírůstku obyvatel kladně podílel přirozený přírůstek (narodilo se o 1 234 osob více, než zemřelo), vyšší měrou se ale na přírůstku počtu obyvatel podílelo stěhování – do kraje se přistěhovalo o 3 161 osob více, než se z kraje vystěhovalo. Migrační přírůstek obyvatel v kraji trvá nepřetržitě od roku 2003.
- Téměř třetina obyvatel kraje žila v krajském městě (32,1 %), podíl městského obyvatelstva poklesl o 0,1 bodu na 61,6 %; v nejmenších obcích žilo pouze 1,1 % obyvatel kraje.
- Počet cizinců v roce 2017 dosáhl prozatímního maxima, a to 46,6 tisíc osob (meziroční nárůst o 3,1 tisíc), podíl na obyvatelstvu kraje vzrostl o 0,2 bodu na 3,9 %; podle státní příslušnosti bylo nejvíce osob ze Slovenska (12,2 tisíc).
- V roce 2017 bylo v kraji uzavřeno 6 040 sňatků, hranice 6 tisíc byla překročena po 9 letech, úroveň sňatečnosti byla mezi kraji 4. nejvyšší. Rozvedeno bylo 2 867 manželství (61 % manželství s nezletilými dětmi), počet rozvodů se meziročně zvýšil, ale míra rozvodovosti nepřevyšuje republikový průměr.
- V roce 2017 se v kraji živě narodilo 13 509 dětí, proti roku 2016 to bylo o 316 dětí více, zároveň jde o nejvyšší počet živě narozených v kraji od roku 1993. Podíl narozených mimo manželství dosáhl 43,6 % a byl dosud nejvyšší. Počet narozených dětí bez uvedeného otce meziročně poklesl o 36 dětí na 929 a byl v posledních 6 letech nejnižší.
- V kraji v roce 2017 zemřelo 12 275 osob, což bylo o 537 osob více než v předcházejícím roce a nejvyšší počet od roku 1997. Míra úmrtnosti ale byla mezi kraji 3. nejnižší a pod republikovým průměrem.
- Na konci roku 2017 bylo 15,7 % obyvatel kraje ve věku do 14 let a 19,4 % obyvatel ve věku 65 a více let. Podíl obyvatel v seniorském věku se každoročně zvyšuje, od roku 2009 roste i podíl dětské složky.
- Naděje dožití (střední délka života) vzrostla od průměru let 1992 a 1993 u mužů o 7 let na 76,5 roku a u žen o 6 let na 82,7 roku. Zvyšuje se i naděje dožití šedesátníků – muž, který žije v kraji a v roce 2017 dovršil 60 let, má pravděpodobně před sebou ještě 20 let života, šedesátiletá žena 24 let, v obou případech je to zvýšení o více než 4 roky.

Sociální vývoj

- pracovní sílu v Jihomoravském kraji v roce 2017 tvořilo 598 tisíc osob (578 tisíc zaměstnaných a 20 tisíc nezaměstnaných), meziročně se objem pracovní síly snížil o 3,1 tisíc osob (počet zaměstnaných vzrostl o 0,2 tisíc osob a počet nezaměstnaných poklesl o 3,3 tisíc osob).
- Míra ekonomické aktivity (EA) podle výsledků VŠPS činila 60,0 % a meziročně poklesla o 0,4 bodu. Je však třeba uvést, že míra EA v roce 2016 byla v kraji nejvyšší od roku 1999. Zatímco míra EA mužů v roce 2017 proti roku 2016 poklesla o 1,3 procentního bodu na 67,8 %, u žen tento ukazatel vzrostl o 0,6 bodu na 52,7 %, což je nejvyšší hodnota v novodobé historii Jihomoravského kraje.
- Vzdělanost zaměstnaných se zvyšuje, podíl vysokoškoláků mezi zaměstnanými dosáhl 29,0 %, za 10 let vzrostl o 10,4 bodu a mezi kraji byl 2. nejvyšší.

- Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR bylo ke konci roku 2017 na úřadech práce v kraji evidováno 37 290 uchazečů o zaměstnání, z tohoto počtu bylo 18 866 žen (50,6 %). Proti konci roku 2016 se počet nezaměstnaných snížil o 11 742. V členění podle věku bylo mezi nezaměstnanými nejvíce osob ve věku 55 až 59 let. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (více než rok) byl na konci roku 2017 mezi kraji 3. nejvyšší.
- Úřady práce nabízely ke konci prosince 2017 celkem 16 826 pracovních míst, což bylo o 5 598 míst víc než na konci roku 2016. Zvýšení počtu volných pracovních míst a snížení počtu uchazečů o zaměstnání znamenalo, že počet uchazečů připadajících na 1 volné pracovní místo se meziročně o polovinu snížil.
- Hodnota čistého disponibilního důchodu domácností v kraji v roce 2016 dosáhla 261,2 mld. Kč běžných cen, což v přepočtu na jednoho obyvatele představovalo částku 212,9 tisíc Kč (3. nejvyšší hodnota mezi kraji).
- Podle výsledků šetření životních podmínek domácností průměrný čistý roční příjem domácnosti meziročně vzrostl z 166,2 tisíc Kč na osobu v roce 2015 na 175,6 tisíc Kč v roce 2016 (průměrný čistý měsíční příjem na osobu se zvýšil z 13 850 Kč na 14 635 Kč). Reálný růst příjmů v kraji dosáhl téměř 5 %. Podíl osob či domácností, které trpí určitým materiálním nedostatkem, tzn., že si nemohou dovolit některé věci, služby či požitky, meziročně v kraji poklesl, a to až na nejmenší hodnoty posledních let.
- Výsledky strukturálního šetření o mzdách ukázaly, že průměrná hrubá měsíční mzda v kraji činila 30 311 Kč, vrostla o 1 855 Kč a byla mezi kraji 4. nejvyšší. Medián mezd, což je mzda uprostřed mzdového rozdělení, dosáhl částky 26 559 Kč a byl mezi kraji 5. nejvyšší.
- Ve školním roce 2017/2018 se počet dětí ve školkách a počet žáků základních škol za 10 let zvýšil v součtu o 21,3 tisíc. Opačná situace byla na středních školách, kde se počet studentů za 10 let snížil o 16,4 tisíc. Snížil se i počet vysokoškoláků – studujících v kraji i s trvalým bydlištěm v kraji.
- V roce 2017 bylo v kraji evidováno 494,5 tisíc nemocensky pojištěných osob, v pracovní neschopnosti strávili 7,69 mil. dnů. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti se zvýšilo na 4,263 %, přes každoroční nárůst je krajská hodnota procenta v porovnání s ostatními kraji 2. nejvyšší.
- Na dávkách nemocenského pojištění byla vyplacena částka 3,11 mld. Kč (meziročně o 243 mil. Kč více), téměř 63 % částky připadlo na nemocenské pojištění.
- V domovech pro seniory, v domovech se zvláštním režimem a v domovech pro osoby se zdravotním postižením bylo na konci roku 2017 k dispozici 7 164 míst. Proti roku 2008 se kapacita zvýšila o 836 míst. Nadále zůstávají tisíce neuspokojených žádostí. Mezikrajské srovnání v roce 2017 Jihomoravskému kraji přináší nelichotivé prvenství v počtu neuspokojených žádostí o umístění do domova se zvláštním režimem, resp. 3. místo v pořadí v počtu neuspokojených žádostí o umístění do domova pro seniory.
- Průměrný starobní důchod (bez souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem) v kraji na konci roku 2017 činil 11 719 Kč, pobíralo ho 199,2 tisíc osob (o 16,1 tisíc více než v roce 2010).
- V roce 2017 bylo registrováno 20,1 tisíc trestných činů, meziročně počet trestných činů poklesl o 1, 5 tisíc, tj. o 7,0 %. Téměř čtvrtinu registrovaných trestných činů spáchaly opakovaně trestané osoby.
- na silnicích Jihomoravského kraje došlo v roce 2017 k 7 587 dopravním nehodám (o 493 více než v roce 2016), o život při nich přišlo 59 osob (o 10 více), 240 osob bylo těžce (o 64 méně) a 2 662 osob lehce zraněno (o 90 více), hmotná škoda dosáhla částky téměř 473 mil. Kč (o 39 mil. Kč více).
- V roce 2017 bylo na území Jihomoravského kraje likvidováno 1 763 požárů, bylo při nich zraněno 135 osob a 14 osob při nich přišlo o život. Přímá škoda způsobená požáry dosáhla částky 191 mil. Kč, zásahem však byly uchráněné hodnoty ve výši 1,17 mld. Kč.

Ekonomický vývoj

- Z pohledu vývoje makroekonomických ukazatelů byly v Jihomoravském kraji významné roky 2008 až 2011. Rok 2008 byl ještě rokem růstovým a předkrizovým, rok 2009 byl rokem propadu, v roce 2010 se příznivý vývoj regionálních makroekonomických ukazatelů obnovil a v roce 2011 bylo dosaženo předkrizové úrovně.
- Objem regionálního hrubého hospodářského produktu (HDP) se v roce 2016 zvýšil o 0,5 % (růst ve srovnatelných cenách), což sice byl mezi kraji nejmenší přírůstek, ale pouze v Jihomoravském kraji došlo ke zvýšení HDP v 7 letech v řadě.
- Ve skladbě hrubé přidané hodnoty (HPH) podle sektorů z dlouhodobého hlediska dochází ke zvyšování podílu sektoru služeb na úkor snižování podílu zemědělství a průmyslu.
- Saldo hospodaření místních rozpočtů bylo v posledních 10 letech vždy kladné (s výjimkou roku 2009). Příjmy místních rozpočtů v roce 2017 dosáhly 51,3 mld. Kč a výdaje 48,3 mld. Kč. Příjmy meziročně vzrostly o 3 mld. Kč a výdaje o 4 mld. Kč.
- Jihomoravský kraj si udržuje významné postavení v oblasti výzkumu a vývoje. Vynaložená částka v roce 2016 dosáhla 15,0 mld. Kč, meziročně sice poklesla o 2,7 mld. Kč, po Praze ale byla 2. nejvyšší a činila téměř 19 % republikového celku. Více než polovina výdajů na výzkum a vývoj je financována z podnikatelských zdrojů, zároveň do podnikatelského sektoru směřují tři pětiny těchto výdajů.
- V registru ekonomických subjektů v kraji bylo 231,2 tisíc fyzických osob (z toho 206,7 tisíc živnostníků) a 83,5 tisíc právnických osob. Meziročně se počet živnostníků zvýšil o 3,2 tisíc.
- Sklizeň obilovin byla v roce 2017 o třetinu nižší než v předešlém roce. Hektarový výnos obilovin nedosáhl ani 90 % 10letého průměrného výnosu. Sklizeň pšenice byla nižší o 28 % a sklizeň kukuřice na zrno byla dokonce poloviční. Dařilo se pouze luskovinám a vinné révě. V živočišné výrobě navýšení chovu drůbeže, stejný stav skotu a pokles stavu prasat doprovázelo zvýšení produkce jatečného skotu a jatečné drůbeže, zvýšení produkce mléka a pokles produkce jatečných prasat.
- Jihomoravský kraj je největším producentem dřeva listnatých stromů, i když listnaté dřeviny tvoří v kraji jen pětinu vytěženého dřeva. Vytěžený objem 287 tisíc m³ listnatého dřeva bez kůry představuje 17 % republikového celku. Celkový objem 1,3 mil. m³ vytěženého dřeva byl v posledním desetiletí nejvyšší, meziročně vzrostl o 163 tisíc m³.
- Tržby průmyslových podniků se 100 a více zaměstnanci v kraji proti roku 2016 vzrostly o 9,3 % na 245,3 mld. Kč. Růst tržeb byl zaznamenán již čtvrtý rok po sobě po předchozím dvouletém poklesu. Polovinu z celkových tržeb v roce 2017 tvořily tržby z přímého vývozu výrobků a služeb průmyslové povahy.
- Základní stavební výroba ve stavebních podnicích s 50 a více zaměstnanci dosáhla hodnoty 16,6 mld. Kč (2. nejvyšší hodnota v mezikrajském srovnání), proti roku 2016 byla jen o 0,1 % nižší.
- Počet vydaných stavebních povolení se v roce 2017 stejně jako v roce předešlém a v letech 2013 a 2014 dostal pod hranici 10 tisíc. Celkem 9 627 vydaných SP byl počet meziročně o 92 nižší a byl nejnižší v posledních 10 letech.
- V roce 2017 bylo v kraji dokončeno 4 236 bytů (o 403 bytů více než v roce 2016). Tento počet byl 3. nejvyšší mezi kraji a tvořil 14,8 % celku ČR.
- V ubytovacích zařízeních na území Jihomoravského kraje se v roce 2017 ubytovalo 1,9 milionu hostů, z tohoto počtu bylo 637,5 tisíc hostů ze zahraničí. Proti roku 2016 se počet hostů zvýšil o 238,9 tisíc.

Životní prostředí

- V kraji bylo na konci roku 2017 celkem 423,8 tisíc ha zemědělské půdy, z toho 350,5 tisíc ha byla půda orná. Výměra orné půdy se proti roku 2012 v kraji snížila o 2,7 tisíc ha. Stupeň zornění (podíl orné půdy ze zemědělské) činil 82,7 % a byl mezi kraji nejvyšší.
- Plocha ekologicky stabilních prvků (sady, zahrady, vinice a trvalé travní porosty, z nezemědělské půdy lesní pozemky a vodní plochy) se prakticky nezměnila – v roce 2012 v součtu tvořily plochu 290,3 tisíc ha a v roce 2017 290,5 tisíc ha.
- V hospodářském roce 2016/2017 bylo v zemědělství spotřebováno 48 tisíc tun průmyslových hnojiv. V porovnání s rokem 2012 byla spotřeba hnojiv o pětinu vyšší. K životnímu prostředí šetrnou alternativou je ekologické zemědělství, které je založeno na hospodaření bez používání chemických přípravků. Geografické podmínky v kraji jsou ale vhodné pro konvenční zemědělství, ekologicky obhospodařovaná půda tak v kraji tvoří jen necelých 5 % z výměry zemědělské půdy.
- V kraji bylo v roce 2017 vyrobeno 55,3 mil. m³ fakturované pitné vody, v tomto množství bylo 38,1 mil. m³ vody fakturováno domácnostem (meziroční nárůst o 1,1 %, resp. o 0,5 %). Specifická spotřeba vody na osobu a den ve výši 92,9 litrů zůstala na úrovni roku 2016, přesto byla mezi kraji 2. nejvyšší.
- Délka kanalizační sítě byla prodloužena v roce 2017 proti roku předchozímu o 157 km na 5 652 km, počet kanalizačních přípojek vzrostl o 8,6 tisíc na 249,4 tisíc. V domech s napojením na kanalizaci odpadních vod žilo v roce 2017 v kraji 91,0 % obyvatel kraje.
- Hodnoty měrných emisních ukazatelů od roku 2007 pozvolna klesají, měrné emise oxidu siřičitého byly v roce 2015 nejnižší mezi kraji; velkou měrou na produkci emisí se podílí mobilní zdroje znečišťování. Nejméně znečištěné ovzduší v kraji je na Břeclavsku.
- Podniky se sídlem v kraji v roce 2016 vyprodukovaly 2,8 mil. tun podnikového odpadu, meziročně to bylo o pětinu méně. Nárůst a nejvyšší hodnota ale byla zaznamenána v roce 2016 u produkce komunálního odpadu. Populaci v kraji bylo vyprodukováno celkem 364,1 tis. tun komunálního odpadu (meziročně o 16 tisíc tun více), na obyvatele kraje připadlo 309 kg komunálního odpadu.
- Výdaje na ochranu životního prostředí investované na území kraje v roce 2016 ve výši 2,2 mld. Kč tvořily jen třetinu skutečnosti předchozího roku.

